

Uitval & switch op het mbo

José Mulder

Een presentatie van de Kennisrotonde

KENNISROTONDE
van het NRO

Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) financiert onderwijsonderzoek, en maakt kennis uit onderzoek toegankelijk en bruikbaar voor de onderwijspraktijk en het onderwijsbeleid.

NRO.nl

Kennisrotonde

Waar loop je tegenaan in je dagelijkse praktijk?
Waar twijfel je over?
Benieuwd hoe je dit het beste kan aanpakken?
Stel je vraag aan de Kennisrotonde!

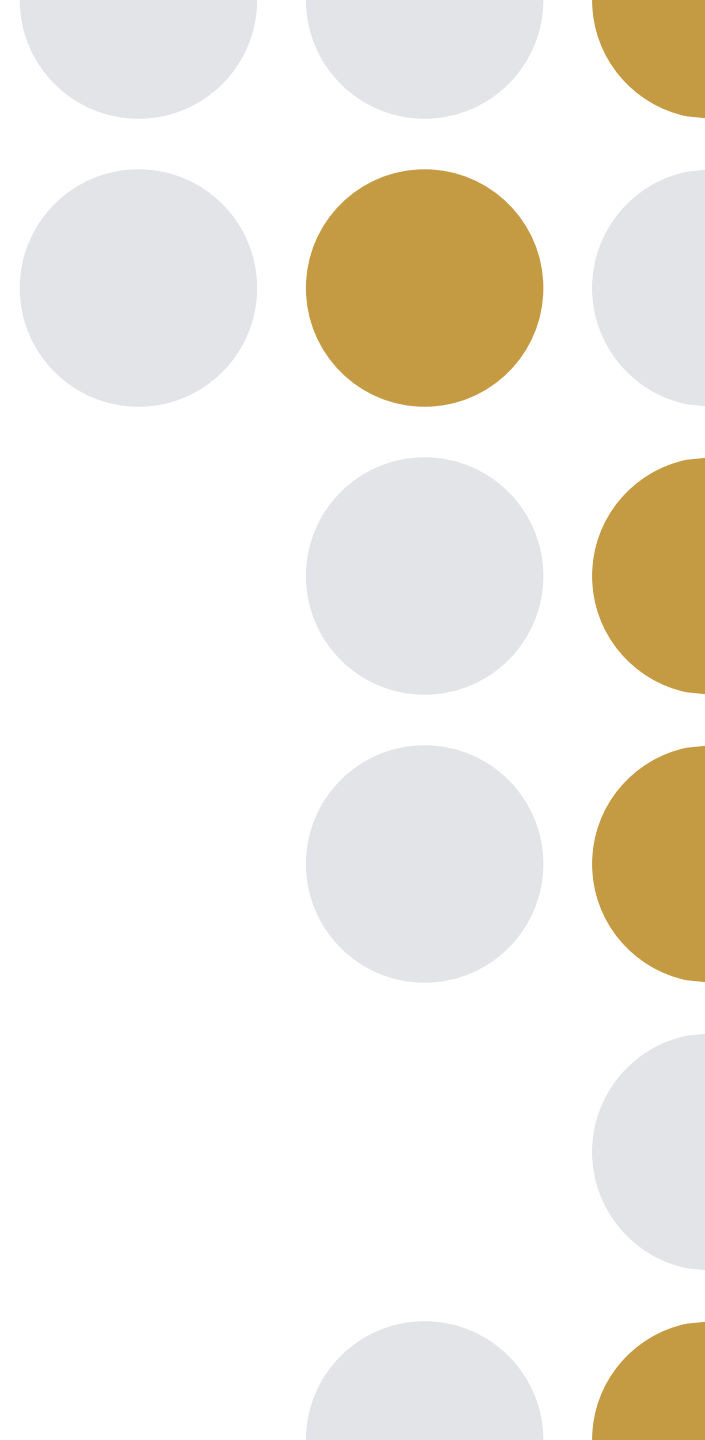

Kennisrotonde.nl

Uitval (& switch)

- Waarom (weer/nog steeds) urgent?
 - Waar hebben we het over? De cijfers.
 - Welke mogelijke oplossingen zijn er?
 - Lessen uit vragen aan de Kennisrotonde
 - Waarschuwing: véél informatie! Stel vragen!
-

Staat van het Onderwijs 2023

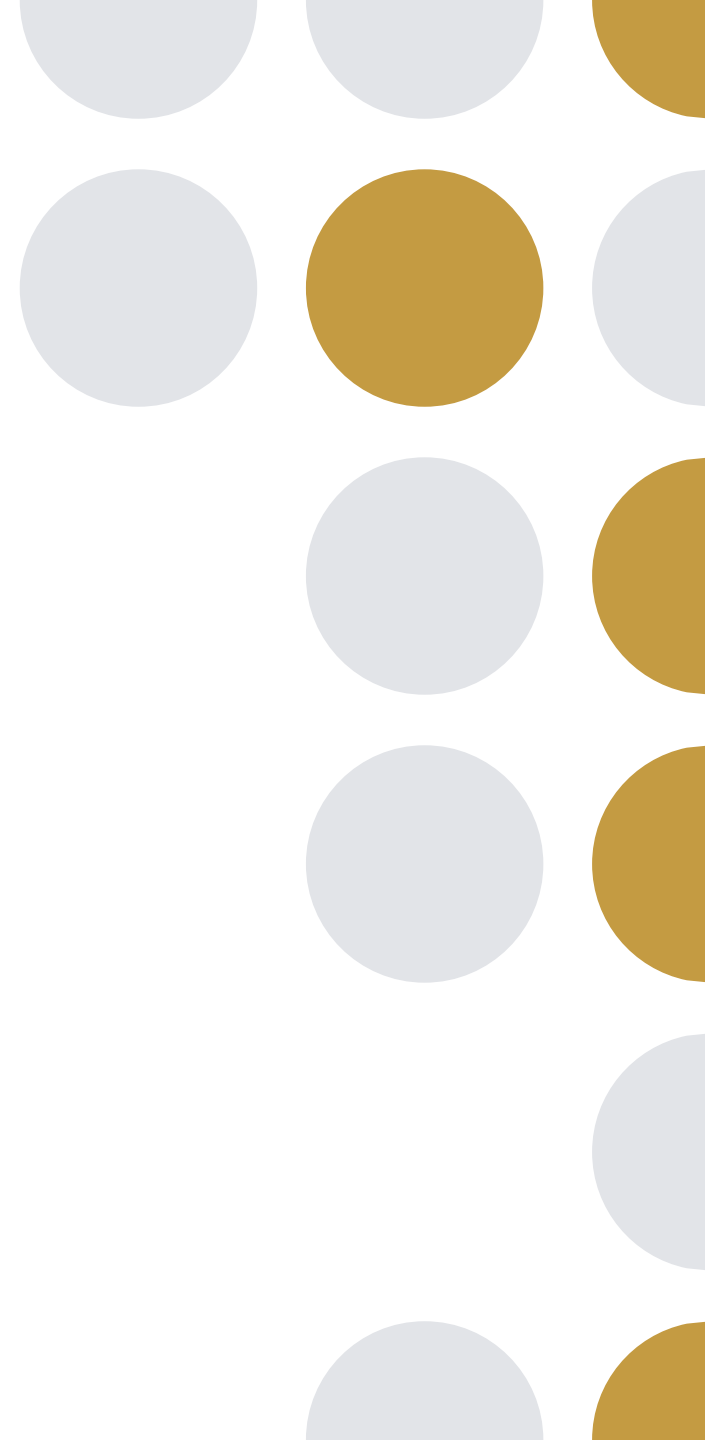
- Inspectie luidt alarmbel
 - Van alle studenten die in 21/22 mbo-onderwijs volgden op niveau 2, 3 of 4, had het jaar erop zo'n 23 procent het mbo verlaten, zonder diploma.
 - Eerder lag dit cijfer steeds onder de 20 procent.
 - Verschillen tussen niveaus
 - Op niveau 2 uitval bijna 40 procent
 - Op niveau 3 en 4 rond de 20 procent.
-

Staat van het Onderwijs 2024

- Inspectie is groep uitvallers nader gaan uitpluizen
 - Focus op *uitval in het eerste jaar* van studenten die *nieuw zijn op mbo* en op het *voortgezet onderwijs* hebben gezeten.
 - Verschillen per niveau
 - Entree: uitval rond de 15 procent
 - Niveau 2-4: uitval rond de 6 tot 8 procent
-

Oproep Inspectie '24

- Uitval met deze berekeningen veel lager, maar...
 - Grote verschillen in uitval tussen mbo-instellingen
 - Bij ene ROC valt één op de tien studenten uit na het eerste jaar, bij de ander minder dan één op de 20.
 - Oproep: ga op zoek naar de oorzaken van uitval zodat ingezet kan worden op “een combinatie van preventieve en reactieve maatregelen”.
-

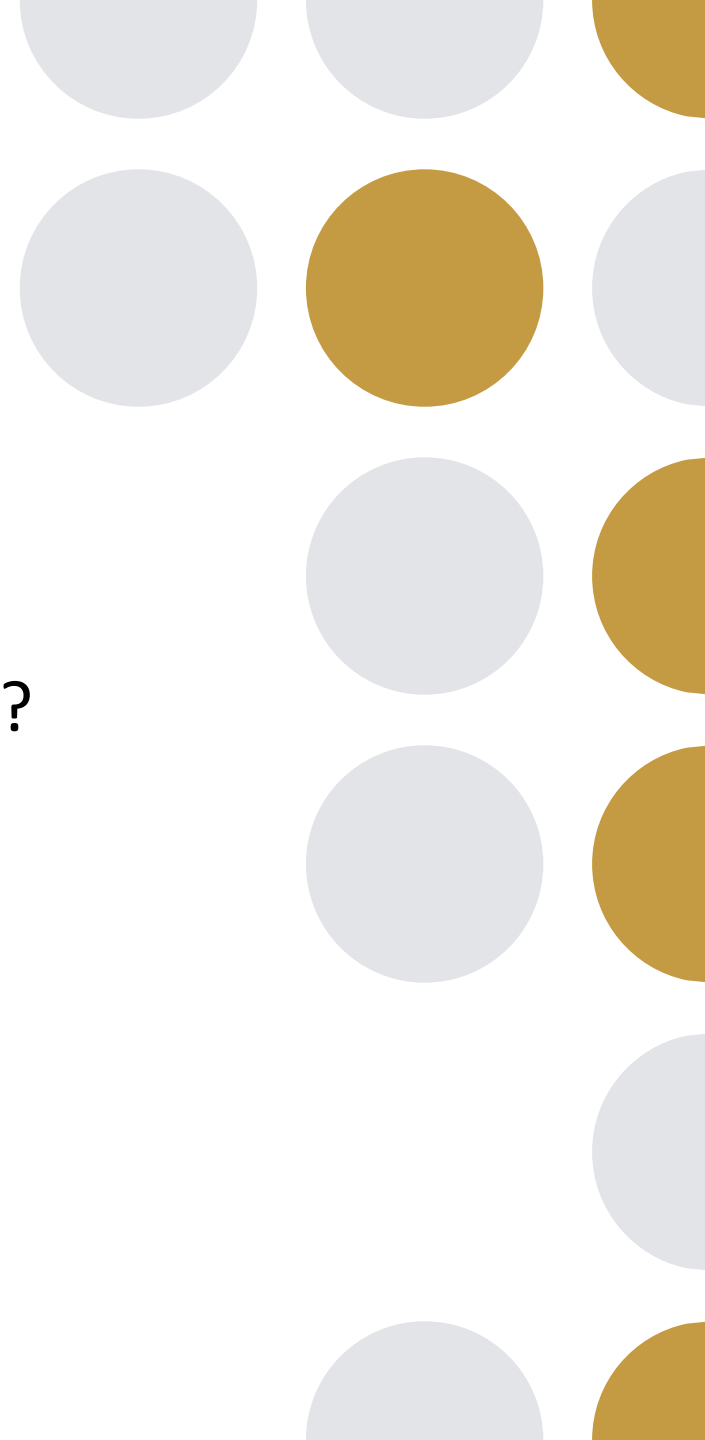

Staat van het Onderwijs 2025

- Nieuwsfeit: aanzienlijk aandeel mbo's kreeg onvoldoende door aandeel ongediplomeerde instellingsverlaters.
 - Data-analyses
 - Nu alle nieuwe studenten (ook die niet op vo gezeten hebben)
 - Van de nieuwe studenten op Entree valt zo'n 17 procent uit *in het eerste jaar*, daarna stijgt het tot zo'n 20 procent.
 - Op niveau 2-4 varieert de uitval *in het eerste jaar* tussen de 6-9%. Een jaar later neemt de uitval toe tot bijna het dubbele in het meest recente cohort.
-

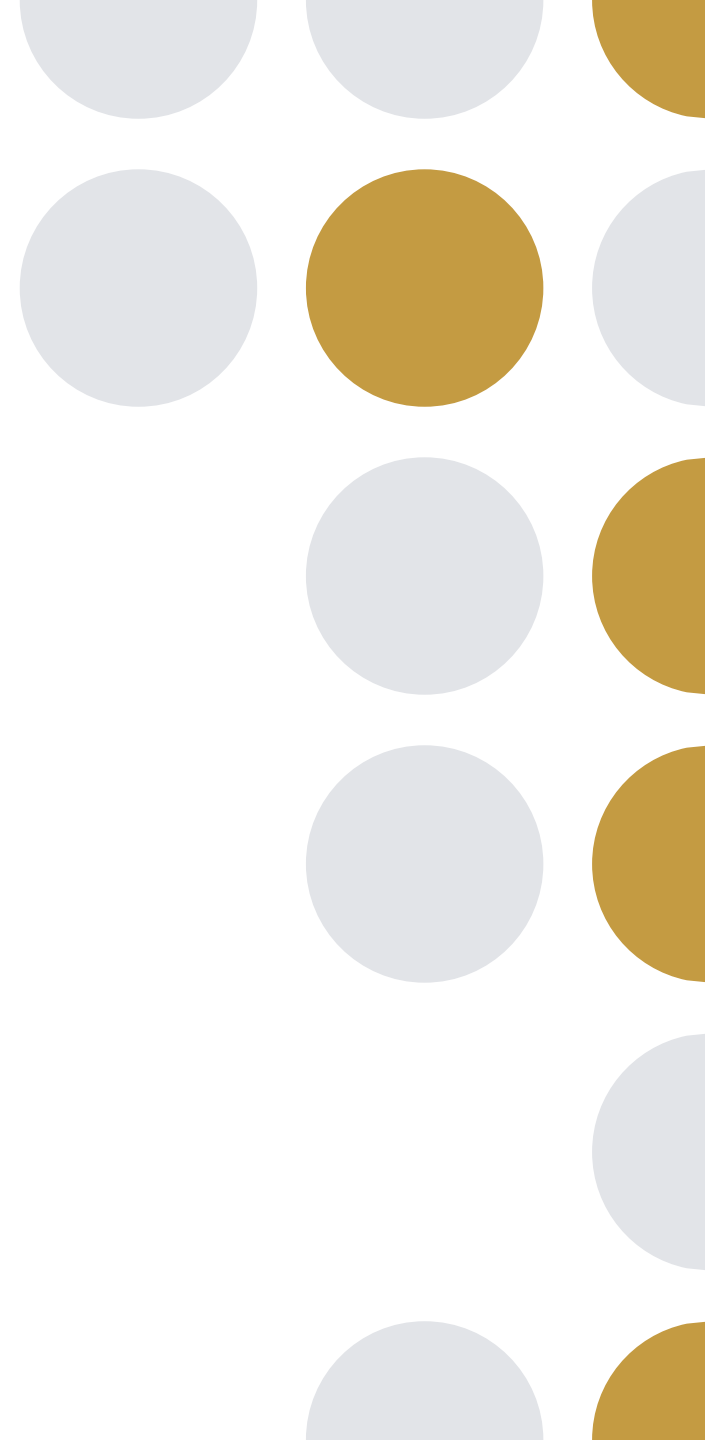
Even peilen...

- Hoe denken jullie over de Inspectie-cijfers en –analyses?

Wat valt op?

- Rekenaanpak maakt uit
 - Rekenen via achterkant vs rekenen via voorkant
 - Definiëring maakt uit
 - Uitval ná eerste jaar, tweede, derde etc?
 - Directe instromers vanuit VO, iedereen
 - VSV: niet elke uitvaller is een VSV-er!
 - Vsv mbo schommelt rond 5 procent.
 - Op- en afstroom, switch
 - Opstroom vanuit niveau 2 12-13%; niveau 3: 16-17%
 - Afstroom vanuit niveau 3 4-5%; niveau 4: 6-7%
 - Ongeveer 1 op 10 switcht
-

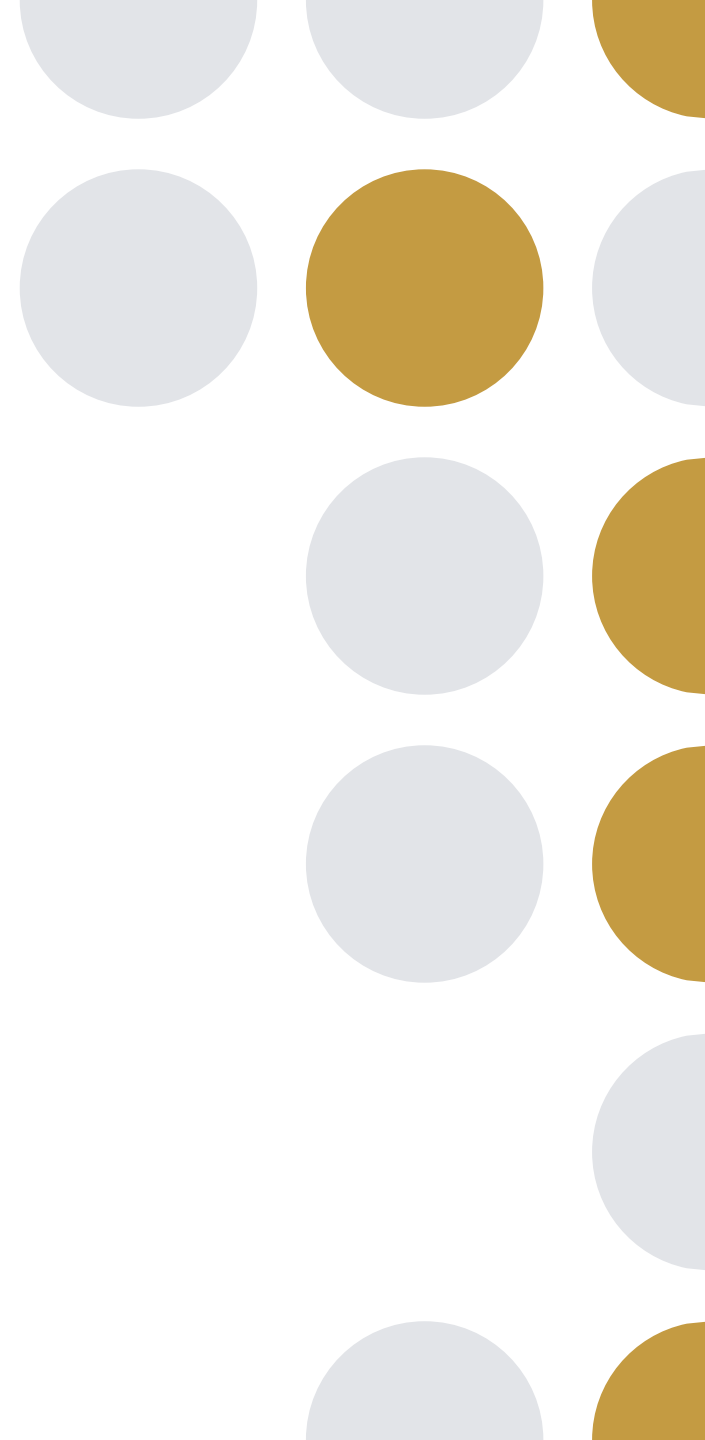
Advies

- Onderneem géén actie op algemene cijfers!
 - Ga eerst eens goed kijken hoe uitval, switch, op- en afstroom en vsv eruit ziet: wanneer vindt het plaats, wie vallen er uit en bij welke opleidingen?
 - Wie heeft er goed zicht op cijfers van eigen opleiding/team/instelling?
-

Snelle (en veel gehoorde) verklaringen

- Groen Pluk?
 - Maar uitval op Entree en niveau 2 het hoogst....
 - Corona
 - Leerlingen die op basis van soepelere regels diploma hebben gekregen vallen 'iets' vaker uit op mbo.
 - Zeker geen algemeen geldende verklaring.
-

Vmbo bereidt niet goed voor

- Er wordt vaak naar vmbo gewezen
 - Vmbo-leerlingen zouden niet goed voorbereid zijn op overstap naar mbo
- Inspectie '24: doorstroom vanuit bb/kb en gl/tl verkleint kans op uitval eerste jaar.

© Imago Images/Panthermedia/O. Le Moal

Kleine instroom-quiz

- Welk aandeel komt direct van vmbo (met diploma)?
 - Welk aandeel instromers op mbo heeft ooit al eens op mbo gezeten (maar niet het jaar er direct voor)?
-

Wie starten met mbo-opleiding?

- Nog geen 60 procent heeft vmbo-diploma
 - 5 procent heeft geen vmbo-diploma (o.a. doorlopende routes)
 - Zo'n 15 procent stroomt in vanuit pro, havo/vwo, 27+, etc.
 - Zo'n 20 procent van de instromers is niet 'nieuw'
 - Jaar ervoor géén mbo-onderwijs, wel in de jaren daarvoor.
 - Alg Rekenkamer '24: De verschillen in achtergrond en vooropleiding brengen met zich mee dat beginnende mbo-studenten niet allemaal dezelfde startpositie hebben.
-

Meer instroom vanuit havo en vwo: goed nieuws?

- Ruim 10% van alle havo 4-leerlingen stapte in 2022-2023 over naar het mbo.
 - Dit zijn 6.500 leerlingen. In de jaren ervoor schommelde dit tussen 3.000 en 4.000 leerlingen.
 - Maar ook meer uitval:
 - 5 jaar nadat havo 4-leerlingen uit schooljaar 2016-2017 overstapten, is 18 procent ongediplomeerd uitgevallen (onder vmbo-leerlingen is dat 8-9 procent).
-

Wat weten we van verklaringen en/of oplossingen?

1. Studentkenmerken
 2. Verwachtingen van studenten
 3. Toelatingsrecht
 4. Oriëntatiejaar
 5. Verzuim
 6. Leeromgeving
 7. Mentoren
-

Studentkenmerken

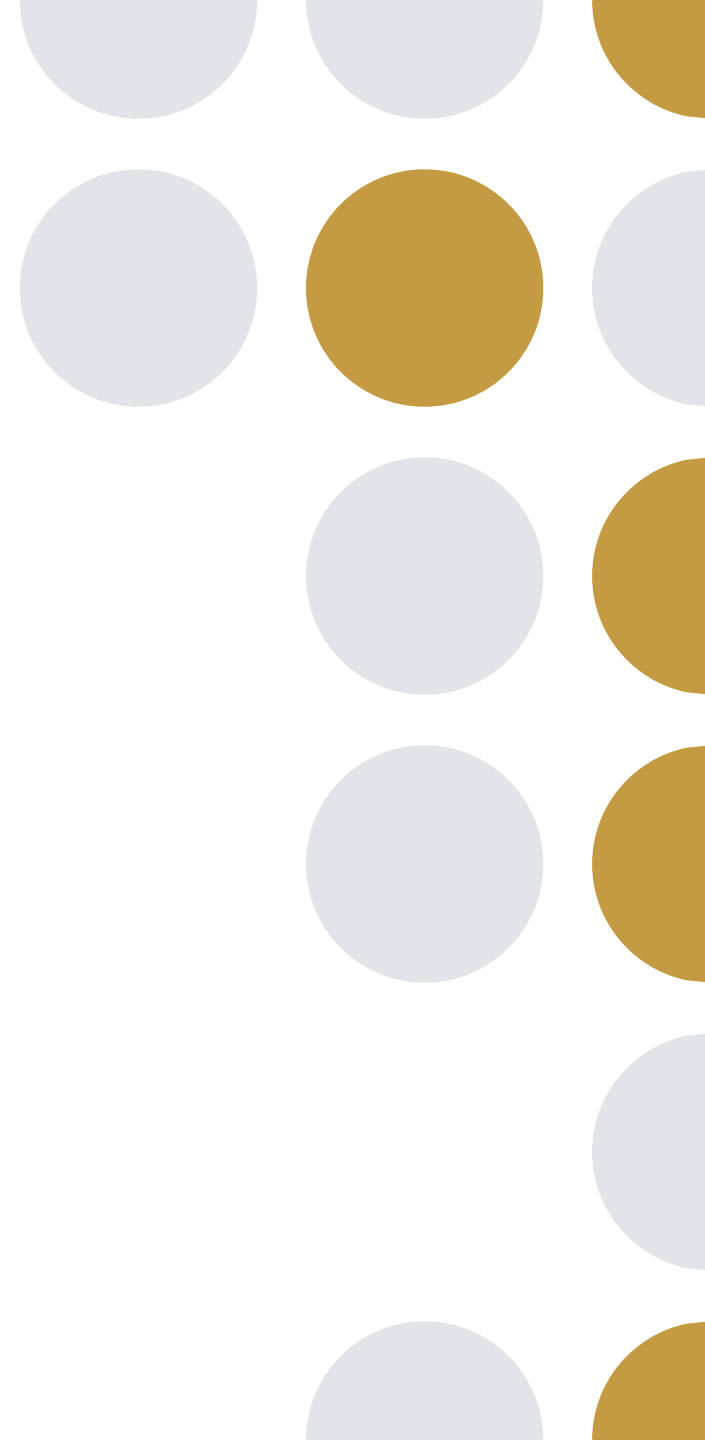
- Sociaal economische status: negatief verband met studiesucces.
 - Verklaring nog onduidelijk
 - Alg. rekenkamer: onderschatting van capaciteiten leidt tot gebrek aan zelfvertrouwen dat lang negatief doorwerkt, in én na onderwijsloopbaan
 - Meisjesklassen in techniek
 - Meisjes presteren beter in speciale meisjesklas, maar deze klassen blijken specifieke meisjes te trekken.
 - Tal van persoonlijkheidskenmerken zijn onderzocht
 - Van zelfvertrouwen en motivatie tot netheid en emotionele betrokkenheid.
 - Conclusie: er is niet één factor alles bepalend. Factoren kunnen elkaar versterken, maar ook compenseren.
-

Verwachtingen

- Studenten hebben niet altijd juiste verwachtingen van opleiding, toch?
 - Studenten blijken aan het begin van de opleiding dezelfde (realistische) inhoudelijke verwachtingen en prestatieverwachtingen (bijvoorbeeld over hun cijfers) te hebben, ongeacht of ze gedurende het jaar uitvallen of niet
 - Promotieonderzoek Irene Eegdeman
 - Onderwijskennis.nl
 - Verdiepingssessie morgen!
-

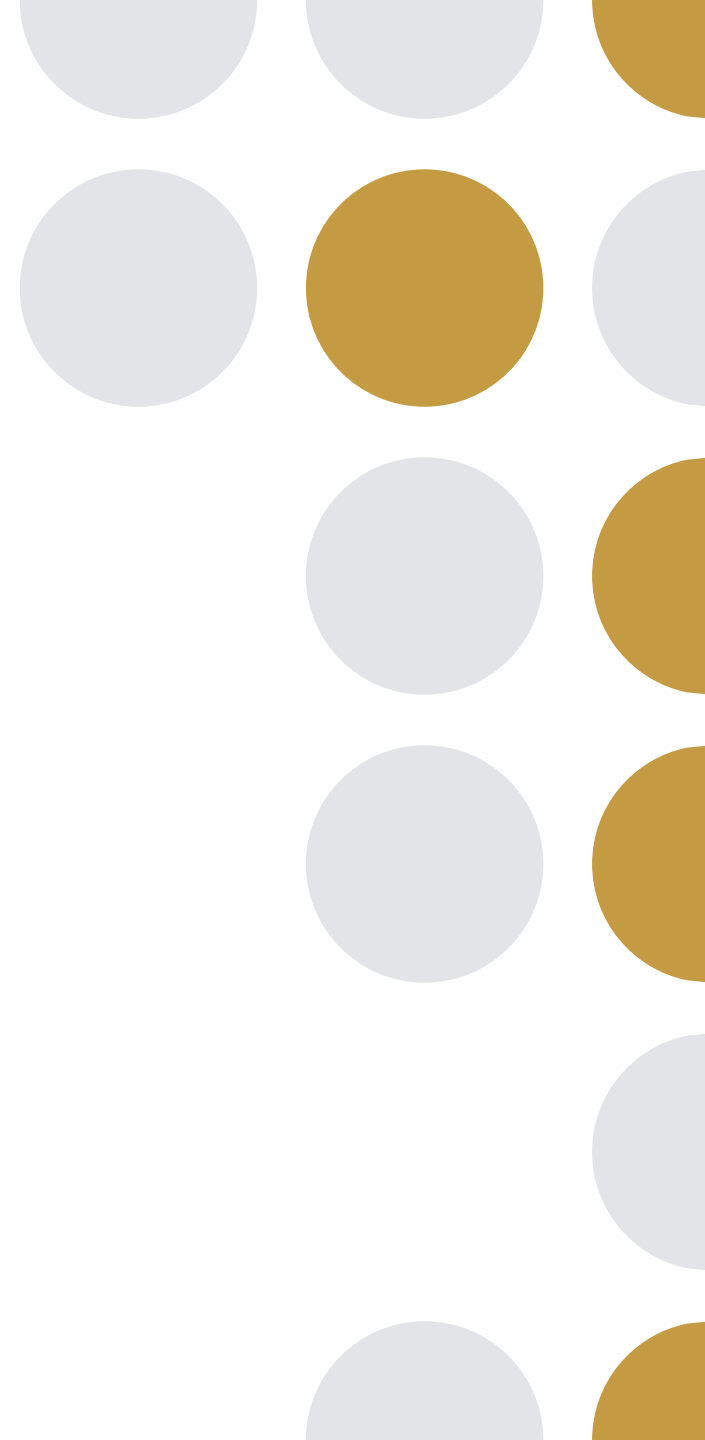
Toelatingsrecht

- Deelname op niveau 4 neemt toe
 - Invloed toelatingsrecht onduidelijk
 - Vmbo-kaderleerlingen stromen vaker in op niveau 4
 - Kader-leerlingen vallen niet vaker uit en switchen niet meer
-

Oriëntatiejaar

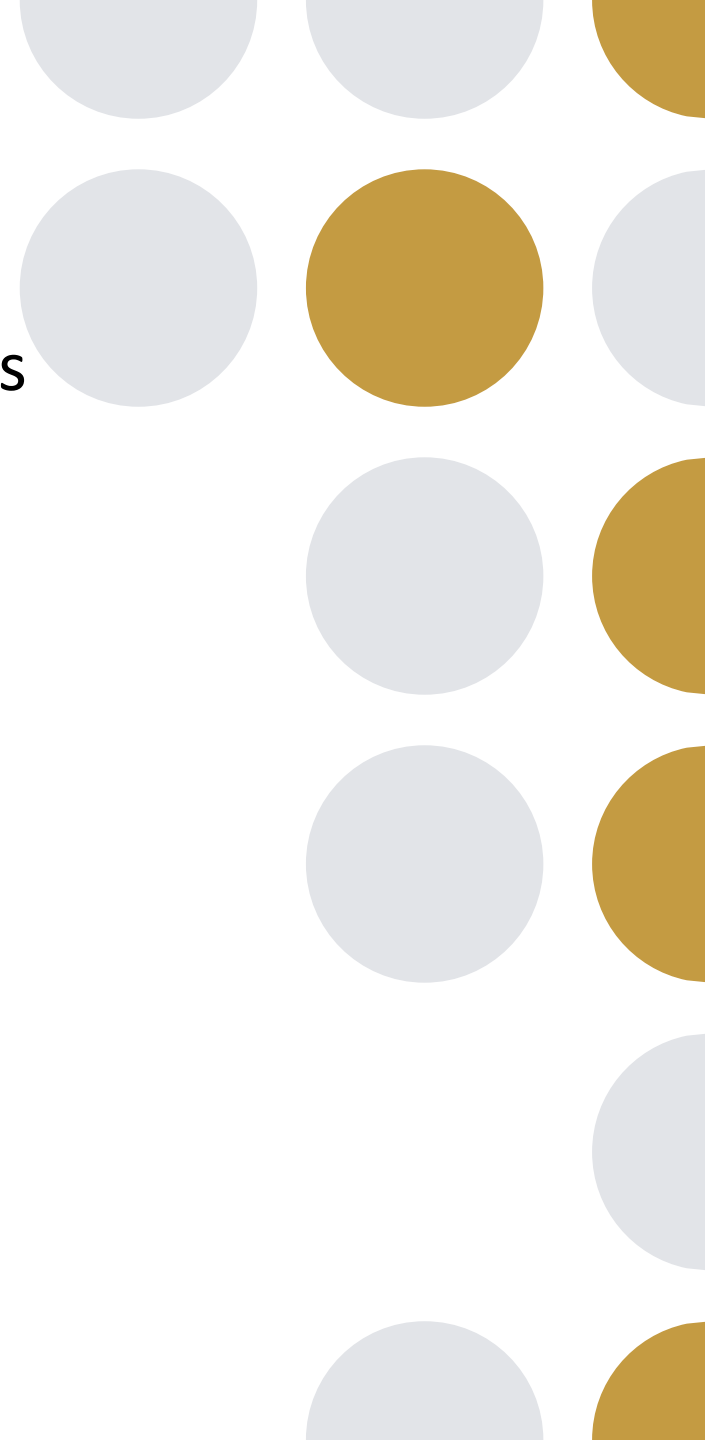
- Oriëntatietraject om uitgebreid kennis te maken met beroepen en beroepsopleidingen en persoonlijke ontwikkeling
 - Richt zich vaak op vmbo-ers
 - Effectiviteit onbekend
 - Reminder: vmbo-diploma *verkleint* kans op uitval
-

Verzuim

- Spijbelaars vallen driemaal vaker uit dan niet-spijbelaars
 - Belangrijk dat registratie op orde is!
 - Voer verzuimbeleid uit
 - Intensieve coaching helpt

 - Verdiepingssessie morgen!
-

Leeromgeving/betrokkenheid

- Positief leerklimaat is van belang
 - Goede didactische begeleiding
 - Uitdagende lessen, hoge verwachtingen, scaffolding, beroep doen op hogere denkvaardigheden
 - Contacten en interactie met school, docent en andere studenten
 - Goede zorgstructuur
 - Algemene Rekenkamer: er zijn aanwijzingen dat begeleidingstrajecten of interventies vaak te laat worden gestart (als student negatief opvalt, lage cijfers/hoge afwezigheid)
 - Kaders ontbreken
 - Verschillen tussen teams binnen school (groot)
-

Mentoren

- Spin in het web
 - Signalen van dreigende uitval herkennen
 - Studenten ondersteunen, intensieve begeleiding blijkt effectief
 - Zorg dragen voor een goed en veilig klimaat waarin binding ontstaat
 - Gesprekken gaan nu nog wel vaak over administratieve en formele zaken.
 - Mentoren vaak zelf aan het woord?
 - Werken aan dialoog en werkrelatie. Afstemmen op moment, de situatie en behoefte van student.
-

DURF
DOE
DEEL

